

Pr. Serghe Baranov este întemeietorul și duhovnicul mănăstirii de maici Orsk, secretarul eparhiei Orsk, ctitorul și primul paroh al catedralei în cinstea marelui mucenic Gheorghe Purtătorul de biruință, directorul departamentului eparhial de arhitectură și pictură bisericească.

De asemenea, este întemeietorul unui atelier de pictură de icoane, ale cărui lucrări împodobesc multe biserici și mănăstiri din Rusia, Georgia, Grecia. El însuși a pictat biserici în Sfântul Munte Athos.

Este directorul departamentului eparhial de slujire în închisori, slujind în închisori de 23 de ani. Este președintele consiliului de tutelă al orfelinatului Gaiski, fondatorul și administratorul azilului eparhial pentru persoanele fără adăpost.

Tată a șase copii.

Scenarist și regizor a peste 10 filme documentare, dintre care o parte au fost premiate la festivaluri cinematografice internaționale.

PR. SERGHIE BARANOV

Dumnezeul meu

Despre încredere, dragoste și viață duhovnicească

Traducere din limba rusă

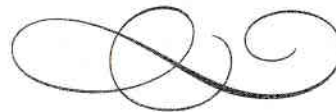
Diana Guțu

editura
Σοφία

București

CUPRINS

IX. Drumul către Dumnezeu	5
Robia păcatului.....	7
Valoarea și sensul vieții noastre	20
Egoismul și sentimentul morții.....	61
Cunoaște-ți limitele.....	67
Munca este dovada sincerității noastre	87
Despre credințioșia față de biserică	110
X. Simțirea timpului	117
Dumnezeu este în afara timpului.....	119
Despre sfârșitul lumii	126
Despre moarte.....	137
XI. Despre dragoste și evlavie	165
Despre evlavie și cucernicie	167
Despre dragostea reciprocă și încrederea în Dumnezeu ..	176

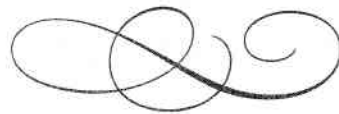
ROBIA PĂCATULUI

Bunicul meu, pe atunci încă tânăr, plecând pe front, și-a lăsat acasă soția gravidă, dar n-a mai aflat ce-i născuse: băiețel sau fetiță. Peste o jumătate de an, familia a primit o înștiințare de deces. Vreme de șaizeci de ani am crezut că el dispăruse fără urmă undeva pe lângă Smolensk. Apoi, am dat de niște documente și am aflat că, de fapt, după acea înștiințare de deces, el a mai trăit un an și jumătate într-un lagăr de concentrare nazist. Nemții sunt oameni foarte pedanți și au consemnat toată povestea lui. După ce am găsit documentele, am citit că el fugise din captivitate, fusese prins, transferat într-un batalion disciplinar al lagărului de concentrare și, desigur, nemişuportând acolo toată bătaia de joc, a murit peste o lună și jumătate.

De ce am început astăzi cu povestea aceasta?

Încercați să vă simțiți prizonieri, în situația în care nu sunteți pentru călăi un om, nici o persoană, ci o nulitate, oricine poate să vă insulte, să vă umilească, să vă ia viața...

Pentru bunicul meu lucrul cel mai greu era să înțeleagă că i s-a născut un copil. Acolo, undeva departe, la vreo două mii cinci sute de kilometri, erau casa lui, tânăra soție, bebelușul. Acolo a fost respectat, iubit, acolo s-a simțit foarte bine, a

ROBIA PĂCATULUI

Bunicul meu, pe atunci încă tânăr, plecând pe front, și-a lăsat acasă soția gravidă, dar n-a mai aflat ce-i născuse: băiețel sau fetiță. Peste o jumătate de an, familia a primit o înștiințare de deces. Vreme de șaiszeci de ani am crezut că el dispăruse fără urmă undeva pe lângă Smolensk. Apoi, am dat de niște documente și am aflat că, de fapt, după acea înștiințare de deces, el a mai trăit un an și jumătate într-un lagăr de concentrare nazist. Nemții sunt oameni foarte pedanți și au consemnat toată povestea lui. După ce am găsit documentele, am citit că el fugise din captivitate, fusese prins, transferat într-un batalion disciplinar al lagărului de concentrare și, desigur, nemaisuportând acolo toată bătaia de joc, a murit peste o lună și jumătate.

De ce am început astăzi cu povestea aceasta?

Încercați să vă simțiți prizonieri, în situația în care nu sunteți pentru călăi un om, nici o persoană, ci o nulitate, oricine poate să vă insulte, să vă umilească, să vă ia viața...

Pentru bunicul meu lucrul cel mai greu era să înțeleagă că i s-a născut un copil. Acolo, undeva departe, la vreo două mii cinci sute de kilometri, erau casa lui, tânăra soție, bebelușul. Acolo a fost respectat, iubit, acolo s-a simțit foarte bine, a

simțit lumină, căldură. Comparându-le pe toate acestea cu starea de prizonier, avea o dorință atât de puternică să ajungă acasă, încât aceasta a învins noțiunea și sentimentul de pericol. Să evadezi dintr-un lagăr de concentrare nazist era foarte greu, mai ales dacă se afla undeva departe de front, în Germania. Una era să evadezi. Altceva – să ajungi la destinație. Să mergi numai noaptea, ascunzându-te, fără ajutoare sau tovarăși, fără nici un colț de pâine pentru a parcurge cei două mii cinci sute de kilometri și să nu mori de foame, fără încălțăminte necesară pentru a nu-ți răni picioarele. Dar dorul de casă învinsese – frica de a fi prins, bătut sau chiar omorât. Învinsese totul, și omul a evadat.

Astăzi, pășim pe un drum asemănător. Poate că unii încă nu s-au chinuit îndeajuns în robia păcatului, încât să înțeleagă că trebuie să fie, că poți să fie după chipul lui Dumnezeu; că ai șansa de a deveni fiu al lui Dumnezeu, că poți deveni dumnezeu cu literă mică. În schimb, tu persisti în starea de nimicnicie, deși poți deveni sfânt, scopul pentru care ai și fost creat, dar capul și mintea îți sunt pline permanent de duhoare și de tot felul de mizerii. Ochii se umplu de lacrimi, urăști asta, dar nu te oprești.

Pentru a te ridica și a o lua la fugă, depășind toate pericolele, trebuie să te cuprindă o mare oboseală față de propria ta înrobire... Precum Israel în robia egipteană. Oamenii oboiseră atât de tare, încât au învins toată neliniștea, au ieșit în pustie împreună cu copiii, cu bătrânii, fără mâncare, fără bani, fără perspective, mânați de ura față de robie. Erau gata să moară acolo, lucru care li s-a și întâmplat. În Israel au intrat doar copiii lor. Tocmai de aceea i-a și purtat Moise timp de patruzeci de ani prin pustie, pe un drum care putea fi parcurs ușor în două săptămâni.

În primul rând, trebuie să te obosească foarte tare această robie, această stare de nimicnicie. Atât de mult, încât să îți se facă silă, să te pui pe plâns, să fii gata să mori pe drum fără pâine, sleit de puteri, fără haine, fără perspective. Trebuie să te simți atât de obosit față de această umilire, încât să iei hotărârea de a face acest pas nechibzuit și de a merge. Fiecare drum presupune multă osteneală, oboseală, risc, pericol.

Astăzi, pășim pe drumul spre Paște, spre casa din Împărăția cerurilor, unde și trebuie să fim, dar de atâtea milenii nu mai suntem acolo. Acest drum presupune trudă, pericole, dar datorită țelului poate fi foarte râvnit. Este râvna de a schimba totul în viață și a ajunge acolo unde este luminos, cald, unde se află persoanele dragi. Această dorință ajunge să fie mai puternică decât orice pericol, orice efort, orice „nu vreau”, orice „nu fac”. Ajunge să fie atât de puternică, încât să ne ridicăm și să mergem oboșiți, flămânzi, oropsiți. Dar în față avem un țel care ne inspiră. Cădem, însă continuăm să mergem, pentru că în față ne așteaptă un obiectiv mareț, luminos, prețios. Acest drum plin de dureri, greu, uneori insuportabil poate deveni o mare bucurie.

Mâine începe postul, dar inima saltă deja de astăzi, trăind pregustarea acestui drum. Se bucură cu o bucurie lină că mâine o să ne ridicăm și o să purcedem la drum. Și o să ajungem. Cineva de alături va cădea. Nu-l abandonați, ridicați-l și duceți-l în spate! Apoi veți cădea voi, însă cineva o să vă ridice. Aveți milă unii de alții. Îmbărbățați-vă, însuflețiți-vă, aveți în față un țel luminos, de dragul căruia puteți să și mori.

Hristos a înviat! Acesta este țelul nostru. Hristos a înviat! Să mergem!

Oare este greu să ceri iertare? Și da, și nu. Depinde de noi. Da, e greu să calci peste mândrie, să îți recunoști greșeala, să recunoști că nu ai dreptate. Dar, în același timp, cât de greu poate fi? „Iertați-mă!” și atât. E greu pentru caracterul nostru complex, pentru mândria noastră, dar suntem creștini, de ce să ne cocoloșim mândria, să-i aducem argumente?

Este un eveniment trist? Sau unul plin de bucurie? Desigur, este aducător de bucurie! Trist pentru cei cărora le este greu să ceară iertare, dar pentru un creștin care o face de o jumătate de viață în duminica iertării e o bucurie. În sfârșit, ne-am îmbrățișat, ne-am sărutat și ne-am împăcat. De aceea, nu aveți voie să plângeți acum, haideți să zâmbim cu toții! Atunci când oamenii încep să vină la biserică, pot avea uneori o perioadă a lacrimilor. Ei plâng, sunt înduioșați, dar, când omul iese din pantalonașii de copil, devine mai puternic, pentru el totul este Hristos. Așa cum spune apostolul că pentru el fie moartea, fie viața – totul este Hristos, fie că pierde, câștigă, se întristează, se bucură – totul este Hristos (cf. *Filipeni 1, 21-26*).

Acum mă bucur atât de mult că astăzi o să mă iertați cu toții, eu o să vă iert pe toți... În post trebuie să intrăm cu inima împăcată. Ce cuvinte frumoase rostește Domnul în Evanghelie: nu faceți fețe triste, nu arătați că vă este atât de greu să postiți, că sunteți ca pe moarte, zâmbiți tot postul, chiar și atunci când sunteți cu adevărat amețiți, zâmbiți și spuneți că totul este bine, chiar mai bine (cf. *Matei 6, 16*). Atunci când omul începe să întocmească un plan al iertării sale, acolo intră dracul și îl bate la cap. Nu trebuie să întocmim nimic. „Sigur că sunt vinovat, vă rog să mă iertați!” Cum altfel? Fiecare e vinovat pentru ceva. Nu e om să nu greșească, care să nu fie bolnav de mândrie, de iubire de sine,

de răutate, de desfrânare. Toți ne spovedim. De ce? Pentru că toți suntem la fel. Și preoții se spovedesc, și episcopii, și patriarhul. Toți sunt păcătoși. Și cum un păcătos să nu-l ierte pe celălalt, de vreme ce el însuși la spovedanie spune: „Iertați-mă”? Iar eu cum să nu-l iert pe cel care vine la mine? Ar fi o fățarnicie.

Pentru a zbura, trebuie să aruncăm tot balastul, tot ce este în plus, devenind mai ușori decât aerul. De aceea, haideți să aruncăm toate neînțelegerile, să ne iertăm unii pe alții fără dificultate. Cât de bine spune Domnul că sensul Evangheliei, al creștinismului se regăsește în cuvintele: „Da-da, nu-nu” (cf. *Matei 5, 37*)!

Iertați-mă! Într-adevăr, lipsa mea de desăvârșire pe unii îi rănește, pe alții îi supără. Nedesăvârșirea voastră – pe mine. Însă toate acestea sunt fleacuri atunci când Îl avem pe Hristos.

Aveam în apropiere un bunic și o bunică complet agramați. În momentele grele, ei spuneau întotdeauna: „Să ne izbăvească Hristos!” Păi de ce S-a răstignit, S-a înomenit, dacă n-o să ne izbăvească? Deci, noi o să ne străduim să facem măcar puțină nevointă. Puțină sinceritate și osteneală, iar Hristos o să ne izbăvească.

***

În Evanghelie, Domnul spune foarte lămurit: „Atunci când inima rămâne goală și neocupată, vin acolo imediat șapte duhuri foarte rele” (cf. *Matei 12, 43-45*). Una este să citim asta în Evanghelie, altceva – să înțelegem prin experiență și viața noastră duhovnicească faptul că, dacă Dumnezeu nu e în inimă, acest loc devine liber și pregătit îndată să primească orice. Pierderea Domnului poate să survină numai din pricina noastră, nu din a Lui. El este mereu și pretu-

tindeni. Dacă am comis o cât de mică greșeală – Dumnezeu nu mai este în inimă. În urmă cu un minut Dumnezeu a fost în inimă și ni s-a părut că suntem aproape sfinți sau măcar dreți: în inimă – Dumnezeu, în minte – cugete bune. Îndată ce inima se goleşte puțin, într-o secundă, după gândurile sfinte poate intra așa o ticăloșie, încât omul se sperie de contrast.

Cine nu e pregătit de așa ceva poate să se tulbure, să se sperie, iar când se sperie, își pierde echilibrul, și dracul continuă să lovească. La început, ne-am speriat, ne-am pierdut echilibrul, iar îndată ce am început să ne clătinăm puțin, dracul atacă cu și mai multă înverșunare, începe să ne clatine, până când cădem.

Omul înțelege pentru ce ne-a dat apostolul porunca rugăciunii neîncetate numai atunci când dobândește experiență în viața duhovnicească: dacă L-ai pierdut pe Dumnezeu, în inimă își poate face loc orice ticăloșie, ce te va lua prin surprindere. Dar, pentru a dobândi rugăciunea neîncetată, trebuie să curgă multă sudoare și sânge, să arătăm multă statornicie... Uneori, vedem viața monahală și duhovnicească ca pe o viață în inspirație, pace, bucurie. Vreau să vă spun că inspirația este numai jumătate, restul de cincizeci la sută este muncă, îndelungă-răbdare. Dar este o muncă de dragul lui Hristos. Prin această lucrare ne arătăm iubirea sinceră față de El. Atunci când omul înțelege esența, rostul, rezultatul acestei munci, ea devine dorită. El nu se mai teme de osteneală.

Nimic nu ne mântuiește în lipsa rugăciunii atente în inimă. Picioarele noastre pot păși spre fapte bune, dar inima noastră să fie plină de desfrâu. Măinile pot lucra fapte sfinte, dar în cugete pot fi fărădelegi de tot felul. De aceea, Domnul

dă porunca fundamentală pentru nevoința duhovnicească: curăță inima, curăță interiorul tău, iar toate celelalte se vor sfinți după (cf. *Matei 23, 25-26*). Cea mai importantă este lupta pentru rugăciune, pentru curăția inimii. Toți sunt în stare să facă fapte bune, chiar și ateii, dar să păstreze curăția inimii pot doar creștinii cu viață sfântă.

Nu vă îngroziți atunci când vedeți în voi asta, nu vă întristați, nu considerați că e ceva normal. Da, așa ni se întâmplă: puțină neatenție și gata, îndată vine mizeria. Te-ai concentrat – ai Rugăciunea lui Iisus în inima care se curăță, pentru că-L lași iarăși pe Hristos acolo... Din nou, te-ai abătut puțin, te-ai împrăștiat, ți-ai dat seama că inima a rămas goală, neîncuiată, că din nou poate intra orice în ea.

Doresc să vă reamintesc că rugăciunea nu s-a dat niciodată nimănui degeaba, ea presupune întotdeauna sudoare, sânge și lacrimi. Pur și simplu, pregătiți-vă pentru un proces de durată. Salturile ba spre sfințenie, ba spre păcat sunt cele mai rele. Munciți din greu, altminteri puteți pierde totul într-o clipă. Îndată ce inima rămâne neocupată, o ocupă vrăjmașul.

Atunci când mintea cunoaște locul inimii, îi este ușor să evadeze într-acolo, adăpostindu-se de gândurile ce o asaltează. Cât încă nu l-a găsit, este atacată tot timpul de ele.

Copilul, fiind vulnerabil, când vede pericolul, aleargă la părinți, se așază la picioarele lor și se teme să facă chiar și un pas, pentru că înțelege că, dacă se depărtează, poate fi răpit. La fel și sufletul – numai la picioarele lui Hristos. Dacă te îndepărtezi câtuși de puțin, sufletul îți va fi furat pe neașteptate.

Este o luptă pe viață și pe moarte, în care probabil mai mulți oameni au pierdut decât au câștigat. Iadul e plin de monahi, preoți, episcopi, nu se umple niciodată.

Tot ce a fost sădit în noi este de la Dumnezeu. Toate puterile sufletului nostru sunt de la Dumnezeu. Iar de la satana sunt cele strâmbe, pocite. El nu are suflu creator și de obicei parazitează pe ceva. Nu întâmplător satana este numit uneori „măimuta lui Dumnezeu”. El ia o anumită putere a sufletului și începe să o hipertrofieze fie într-o parte, fie în alta. Se apropie de tine și spune: „Hai să facem împreună pocăință!” și începe să hipertrofieze această pocăință, ducând-o, spre exemplu, la disperare, când nu mai ai nici o putere. El poate începe jocul de-a iubirea și să o deformeze. De aceea, nu cred că toate puterile prezente în noi după căderea în păcat au legătură cu căderea în păcat. Ele s-au deformat după aceasta dimpreună cu firea noastră. Scopul nostru nu este de a o distruge, ci de a o transforma. Noi nu luptăm cu trupul, cu psihicul nostru. Noi le transfigurăm și le corectăm.

Au existat secte vechi care considerau că trupul este un dușman, că trebuie ucis, fiind temnița sufletului. Ortodoxia a avut dintotdeauna o gândire înțeleaptă, fără a devia dintr-o parte în alta. Sfinții Părinți au avut discernământ și înțelepciune. Uneori îl citez pe marele ascet Vasile cel Mare: „Nu spune că vinul este păcat. Dumnezeu nu a creat nimic păcătos. Beția este păcat.” De ce a apărut beția? Totul s-a dat peste cap, am încetat să mai avem simțul măsurii. Dumnezeu a sădit în noi frica. Aceasta trebuia să ne fie de ajutor, dar satana a hipertrofiat-o. La fel a făcut cu toate puterile sufletului care ne-au fost date de Dumnezeu, dar au fost denaturate după căderea în păcat. Cred că aptitudinea de a ne închipui ceva este de asemenea dată de Dumnezeu. Pur și simplu, a ieșit de sub controlul nostru, trăiește acum singură

cu propria ei natură. Am putea spune: „Gata, stop! Nu mai vreau imagini, ajunge, vreau să fac rugăciunea!” Dintr-odată, această putere a sufletului spune: „Eu nu mă supun ție.” Așijderea și mintea. De ce facem rugăciunea? Când vedem starea noastră de împrăștiere, ne surprinde că mintea de fapt nu ne aparține. Tu îi spui: „Unde te duci? Nu-ți permit!” Iar ea: „Cine te-a întrebat?” Nu-i așa?

Rostim împreună cu ea „Tatăl nostru”, iar ea se împrăștie. Noi spunem: „Stai aici!”, iar ea răspunde: „Nu-mi pasă de ce spui”. Atunci omul începe să vadă cât de mult s-a împrăștiat, este ca o formă de schizofrenie, când în om trăiesc două personalități. Sinele se scindează după căderea în păcat. Vedeti ce cuvinte triste spune apostolul: „Lucru ciudat, mă urmăresc și văd că ceea ce vreau nu fac, iar ceea ce nu vreau pur și simplu aceea săvârșesc” (cf. *Romani* 7, 19)? El este nedumerit, iar dimpreună cu el sunt nedumeriți toți creștinii. Atunci când vedem cât de serios este totul, înțelegem că acest fel de schizofrenie trebuie tratat cu seriozitate, altminteri o să ne omoare.

***

În filmul „Țara lui Pirosmeni” am spus: „Câinii sunt cei mai buni oameni, iar oamenii sunt uneori adevărați câini!” Desigur, vă cer iertare. Poate că în primul rând această afirmație se referă la mine însumi. Dar, pe de altă parte, dacă oamenii deștepți ar auzi asta, nu s-ar supăra. Cel înțelept recunoaște întotdeauna multe lucruri rele în sine. Oamenii pot construi un pod și tot oamenii pot arunca bomba atomică peste el. Oamenii pot să picteze „Sfânta Treime” și tot oamenii pot filma pornografie. Oamenii pot crea muzică splendidă și tot oamenii pot să nu mai fie pur și simplu oa-

meni. La închisoarea „Delfinul negru” pe fiecare celulă este fixată o plăcuță cu detaliile crimei săvârșite de deținutul respectiv. Am o experiență de douăzeci și trei de ani de slujire în închisori, dar până și mie mi se face pielea de găină la citirea acestor povești. Omul care ar fi putut să devină sfânt a devenit demon. De-a dreptul înfricoșător! Dacă avem trezvie, dacă nu suntem nebuni, nu trăim în iluzii despre noi înșine, fiecare dintre noi trebuie să găsească această pornire spre orice păcat în sine. Este ceea ce ne pune la adăpost, ne face să fim atenți la noi înșine: „La ce mă gândesc, cum procedez?” Să ne facem o evaluare. Omul care trăiește în iluzii cu privire la propria persoană spune: „Nu, nu, mie nu mi se poate întâmpla!” Șaptezeci la sută dintre cei care își ispășesc pedeapsa în închisoare au spus cândva aceste cuvinte: „Nu este despre mine. Nu voi fi niciodată așa.” Sau poate nu șaptezeci, ci nouăzeci.

Fiecare dintre noi suferă de această tumoare canceroasă a păcatului. Ea poate să se dezvolte sau nu. Într-un fel sau altul, depinde de noi cum ne raportăm la situație. Lucrul cel mai important cu care trebuie să începem este să recunoaștem că ea există. Fiecare dintre noi poate fi trădător, asasin, violator. Fiecare. Prin ce se deosebesc oamenii care nu trădează de cei care trădează? Nu prin faptul că nu le stă în fire să facă asta, ci prin aceea că au învins pornirea. Și bine că au învins-o cu ajutorul lui Dumnezeu! În fiecare creștin se află o predispoziție pentru trădarea lui Hristos, la fel ca în cazul apostolilor. A venit ceasul cel greu, groaznic, și toți s-au risipit. În fiecare dintre noi. Îmi place fragmentul din Evanghelia, în care Domnul Își adună ucenicii și le spune: „Eu merg la suferințe groaznice, și unul dintre voi Mă va trăda.” Iar ei erau atât de sinceri cu ei înșiși și cu Dumnezeu, încât fieca-

re în naivitatea sa a început să întrebe: „Doamne, nu cumva eu?” (cf. *Marcu* 14, 18-19). Așa sinceritate!

Să ne spună acum cineva că există în noi așa ceva. „Nu, nu, eu sunt deosebit!” Tu nu ești deosebit, ești nebun în părerea despre tine însuși. La noi încă mai circulă noțiunea de „intelectual pădăchios”. Aparent, este cult, dar nu e bun de nimic. Este doar o aparență. În același timp, există cultura unei femei de la țară care nu știe să vorbească frumos, fără știință de carte, nu știe poezii și nu se pricepe la muzică. Dar are cultura relațiilor. Criteriul cel mai important, legea principală este să nu-l superi pe celălalt. Iată cultura! Iar atunci când omul este talentat – la filosofie, la muzică, la poezie, se pricepe la orice, dar nu are cultura elementară a relațiilor umane, când el nu simte că te jighește cu părerea sa, te umilește, te supără, este oare acesta un om cult? Nu, este pur și simplu un om care știe să deseneze sau să compună muzică.

***

Cele mai periculoase păcate sunt păcatele mici. În ce constă primejdia lor? Ele răcesc inima, nu ard cu flacără mare, nu fac zgomot, omul nu își face cine știe ce griji pentru un mic păcat. Dar acesta are punctul său vulnerabil: la început, omul acceptă păcatul mic, apoi încă unul mic, și inima lui se obișnuiește treptat cu acceptarea păcatului. Pe urmă, mai mult. Deprinderea cu acceptarea păcatului este un lucru groaznic. Foarte rar satana vine și ne împinge spre cea mai gravă formă de păcat; puțini sunt cei care ar accepta imediat să facă un pas spre el, mai ales cei cu viață virtuoaasă. Satana ne propune la început ceva mic, ne semnificativ – o jumătate de bomboană, o jumătate de minut, o jumătate de cuvânt, o jumătate de oftat drept răspuns, în loc de „binecuvântați”...